

Автор: Фильчак С. А.

Описание: в статье рассматривается актуальность вопросов планирования и управления развитием карьеры, а также отечественный и зарубежный опыт данных вопросов.

Источник: Матеріали 7-ї міжнародної науково-теоретичної конференції молодих учених і студентів "Актуальні проблеми економічного та соціального розвитку виробничої сфери". Том II – Донецьк: ДВНЗ, 2010. – С. 268 – 270.

ПЛАНУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КАР'ЄРИ

Для одержання від працівників повної самовіддачі, для забезпечення успіху підприємства, необхідно надавати їм можливості успішного просування по службі. Важливим напрямом розвитку персоналу є планування кар'єри працівника, його просування по кваліфікаційних або службових рівнях. Планування кар'єри є альтернативою стихійним переміщенням персоналу. Система управління персоналом повинна здійснювати наголос на планування і розвиток кар'єри, сприяти працівникам ставити перед собою реальні цілі і досягати їх.

Наукового обґрунтування змісту поняття кар'єри та кар'єрного процесу у нашій країні немає. Тому в суспільстві існує суперечливе ставлення до кар'єри, де кар'єрна поведінка розглядається не з позитивного боку, а як відхилення від соціальної норми, як кар'єризм. В Україні таке ставлення має історичне коріння.

За своїм змістом кар'єра має стратегічний характер тому, що вона спрямована на просування працівника у майбутньому. Професор В.Романов визначає, що сутність кар'єрної стратегії полягає в організації кар'єри таким чином, щоб сам спосіб просування забезпечував оптимальне використання рухаючих механізмів і ослаблював дію будь-яких факторів стримування та опору.

В західних фірмах планування кар'єри є об'єктом управління. Це сукупність заходів, які проводить служба управління персоналом з метою розкриття здібностей працівників для їх раціонального використання. Кадрові служби цих фірм розробляють схеми переміщення працівників на п'ять років з врахуванням майбутніх вакансій і стимулюють планування

особистої кар'єри. Можливі наступні варіанти: підвищення (пониження) на посаді з більшою, або меншою кількістю обов'язків і прав; підвищення кваліфікації на своїй посаді, що сприяє підвищенню оплати; зміна обов'язків і завдань без підвищення на посаді і зростання оплати, тобто ротація, яка характерна для Японії.

Науковець Джон Л.Голанд запропонував і дослідив теорію вибору кар'єри. Він вважає, що цей вибір є вираженням особистості, а не випадковою подією. Він вважає, що досягнення людини у тому чи іншому виді кар'єри залежить від відповідності між його особистістю і обставинами роботи. Для визначення, якими навичками володіє людина важливо виявити її здібності при виборі кар'єри. Методами виявлення є: особисті спостереження, анкетування, тестування, вирішення творчих завдань, бесіди, інтерв'ювання, самоаналіз і обговорення.

Управління кар'єрою зводиться до таких понять, як планування та розвиток кар'єри. Розвитком кар'єри називають ті дії, які здійснює працівник для реалізації свого плану. Планування кар'єри проводиться з початку роботи працівника в організації і закінчується при його звільненні. Автори М.Х. Мескон, М. Альберт, та Ф. Хедоури вважають, що управління кар'єрою – офіційна програма просування працівників по службі, що б допомагала розкривати усі свої здібності та застосовувати їх найкращим з погляду організації чином.

Однією із найпоширеніших моделей управління розвитком кар'єри фахівців стала модель партнерства. Це партнерство передбачає співробітництво трьох сторін – працівника, його керівника та служби управління персоналом організації. Працівник несе безпосередню відповідальність за планування й розвиток власної кар'єри. Одночасно керівник виступає в ролі наставника або спонсора свого співробітника. Служба управління персоналом відіграє роль професійного консультанта та водночас керує процесом розвитку кар'єри фахівця в організації.

Багатьох вчених хвилює питання про фактори, які визначають розвиток кар'єри. У книзі Г. Щекіна «Як робити кар'єру» аналізуються результати опитування 700 керівників компаній різних галузей, проведених проф. Г. Медгерісом (Австралія) і С. Какабадзе (Великобританія). Керівників попросили проранжувати за ступенем важливості фактори, які визначали розвиток їх кар'єри. Результати були такі:

1. Особисте бажання зайняти високу посаду. Людина, яка не ставить перед собою високих цілей, зазвичай і не докладаеть особливих зусиль для самовдосконалення, підвищення своєї кваліфікації, просуванню по службі.
2. Вміння працювати з людьми.
3. Готовність ризикувати і брати на себе відповідальність.
4. Придбання широкого досвіду керівної роботи і виконання різних функцій до 35-річного віку.
5. Здатність генерувати більше ідей у порівнянні з колегами.
6. Уміння за необхідності легко змінювати стиль управління.
7. Висока професійна підготовка.
8. Сімейна підтримка та ін.

Опитування показали, що формування керівників вищого рангу проходить, як правило, у відносно короткий строк – за 6 – 7 років, тобто до 35 – 37-річного віку. Згідно з соціологічним опитуванням, зробленим російськими спеціалістами під керівництвом Єгорова А.П., раціональний вік для керівників організації 40-50 років, керівників структурного підрозділу – 30-40 років і для керівників бригад – до 30 років.

Управління розвитком кар'єри є досить складним процесом і може вирішуватись на основі застосування сукупних методів: по-перше, шляхом аналізу та обробки листків обліку кадрів з метою виявлення періоду роботи на певних посадах. Цей метод зорієнтований на минуле і виникає потреба в його корегуванні з врахуванням реальних можливостей; по-друге, на основі експертних опитувань керівників про раціональний вік і термін зайняття посади з наступною обробкою результатів методами рангової кореляції – на основі нормативного рейтингу посад.

Планування і управління розвитком кар'єри вимагає від організації і працівника зусиль і разом з тим надає цілий ряд переваг як працівнику, так і організації. Для працівників це означає: потенційно більш високу міру задоволення від своєї роботи в організації, можливість професійного росту і підвищення рівня життя; більш чітке бачення особистих професійних перспектив і можливість планувати інші аспекти власного життя; можливість цілеспрямованої підготовки до майбутньої професійної діяльності; підвищення його конкурентоспроможності на ринку праці. Організація ж одержить: мотивованих і лояльних працівників, які пов'язують свою

професійну діяльність з організацією, і це забезпечує зниження плинності працівників і зростання продуктивності праці; можливість планувати професійний розвиток працівників і всієї організації з врахуванням їх особистих інтересів; плани розвитку кар'єри окремих працівників дозволяють визначити потребу в професійному розвитку; групу зацікавлених у професійному рості, підготовлених, мотивованих працівників для просування на важливі посади. Усвідомлення цих та інших переваг змусило керівників багатьох організацій створити формальні системи управління розвитком кар'єри своїх працівників.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шканова О.М.
Управління персоналом. 2-ге видання: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 502 с.
2. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П.
Управління персоналом: Навчальний посібник. – К., Кондор. – 2003. – 296 с.
3. Лук'янихін В.О.
Менеджмент персоналу: Навч. посіб. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 592 с.